

Styrelsen för Tyska skolan Göteborg
Engelbrektsgratan 1
411 27 GÖTEBORG

2005-06-28
1 (3)
Dnr 54-2005:793

Genomförd utbildningsinspektion vid den fristående grundskolan Tyska skolan i Göteborg

Bakgrund

Skolverket har genomfört inspektion vid den fristående grundskolan Tyska skolan i Göteborg. Inspektionen aviserades i brev den 18 mars 2005 och besök i verksamheten gjordes den 12 och 13 april 2005. Av bilagd rapport framgår hur inspektionen genomförts samt vilka bedömningar som gjorts av dem som svarat för utredningen. Utbildningsinspektionen fokuserar på sju områden vilka granskas ur olika aspekter. Den syftar således inte till att skapa en heltäckande bild av alla pågående verksamheter vid den aktuella tidpunkten.

Inspektionen skall ytterst klargöra om huvudmannens verksamhet uppfyller kraven för att även fortsättningsvis vara godkänd som fristående grundskola och ha rätt till bidrag från elevernas hemkommuner. I övrigt framförs i rapporten påpekanden och rekommendationer vad gäller kvaliteten i verksamheten. Huvudmannen förväntas förbättra kvaliteten inom dessa områden.

Skolverkets bedömning och beslut med anledning av inspektionen

Skolverket bedömer att verksamheten i Tyska skolan, med undantag av nedanstående kritikområden, övergripande är av god kvalitet som ligger väl i linje med de nationella bestämmelserna och målen för grundskolan. Eleverna utvecklar kunskaper och färdigheter i enlighet med de nationella målen och skolan erbjuder stöd till elever som är i behov av det på flera olika sätt. Skolans kvalitetsarbete baseras på lokala utvärderingar och syftar till att förbättra elevernas resultat över tid. Tillgången till utbildning är god på Tyska skolan, och skolan informerar aktivt och med god kvalitet om utbildningens mål, innehåll och arbetsformer. Personalens kompetens motsvarar i stort föreskrivna krav och vid skolan finns förutsättningar för att eleverna skall kunna nå målen för undervisningen.

Inspektionen visar dock på vissa områden som behöver utvecklas, förbättringsområden, samt på vissa brister i verksamheten i förhållande till författningarna, kritikområden. Dessa redovisas nedan.

Förbättringsområden

I skolrapporten finns närmare redovisat vad som behöver förbättras inom respektive område. Skolverket bedömer att följande områden som gäller den granskande verksamheten är i behov av förbättringsinsatser, nämligen:

- arbetet mot kränkande behandling,
- elevernas möjlighet till delaktighet i det egna lärandet,
- analys av och diskussion kring betygssättning och bedömningsfrågor samt
- skolans information om undervisning i ämnet svenska som andraspråk.

Kritikområden

Det finns också brister i verksamheten i förhållande till författningarna. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- För ledningen av utbildningen på fristående skola skall finnas en rektor (1 kap. 4 § förordning om fristående skolor).
- Undervisningen är ej avgiftsfri, då resor som arrangeras i skolans regi innebär avgifter som inte är obetydliga (9 kap. 7 § skollagen).

Uppföljning

Senast inom tre månader från beslutsdatum, dvs. den **28 september 2005**, skall Tyska skolan redovisa till Skolverket, enheten i Göteborg, vilka åtgärder som vidtagits inom kritikområdena.

I övrigt framförs i rapporten påpekanden och rekommendationer vad gäller kvaliteten i verksamheten. Huvudmannen förväntas förbättra kvaliteten inom dessa områden i ett fortsatt kvalitetsarbete. Skolverket avser att följa upp kvalitetsförbättringarna inom cirka två år.

På Skolverkets vägnar

Leif Davidsson
Överdirektör

Gerhard Eriksson
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också enhetschefen Maria Mindhammar och undervisningsråden Claes-Göran Aggebo och Tomas Erlandsson deltagit.

2005-06-28

3 (3)

Dnr 54-2005:793

Bilaga:

Rapport

Kopia till:

Göteborgs kommun, Kommunstyrelsen
Göteborgs kommun, stadsdelsnämnden Centrum
samt övriga enligt fastställd sändlista

Utbildningsinspektion vid Tyska skolan

UTBILDNINGINSPEKTIONENS SYFTE

Skolverkets utbildningsinspektion skall bidra till kvalitetsförbättring genom att bedöma hur verksamheterna arbetar i riktning mot de nationella målen för förskoleverksamhet, skolbarnsomsorg, barn- och ungdomsutbildning och vuxenutbildning. En väsentlig del i inspektionen är att granska kvalitetsarbetet och förmågan att utveckla den egna verksamheten.

Inspektionens inriktning

Inspektionsutredningen har inriktats mot sju områden. De är särskilt väsentliga för att säkra att alla barn, elever och vuxenstuderande får den omsorg och utbildning som de har rätt till enligt nationella bestämmelser. De sju områdena, som granskats utifrån flera olika aspekter och frågeställningar, är:

Resultaten:

1. Normer och värden
2. Kunskaper

Verksamheten:

3. Arbetsmiljö och delaktighet
4. Pedagogisk verksamhet och undervisning
5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Förutsättningarna:

6. Tillgång till utbildning och omsorg
7. Resurser

I denna rapport behandlas i första hand förhållanden som avviker positivt eller negativt från vad som förväntas i fråga om utbildningskvaliteten enligt de nationella bestämmelserna. Några aspekter behandlas dock i alla aktuella verksamheter, nämligen kvalitetsarbetet, rektorsfunktionen, personalens kompetens, stödinsatser, bedömning av lärandet och betygssättningen. En helhetsbedömning och motiveringar till bedömningarna görs inom varje granskningsområde.

Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån de nationella författningarna. Inspektörernas sakkunskap och erfarenheter av jämförbara verksamheter är också betydelsefulla. Analyserna av den insamlade informationen syftar till att klargöra om de lokala lösningarna och systemen fungerar väl. Rapporten avslutas med en sammanfattande bedömning som utgör underlag för Skolverkets beslut angående förbättrings- och kritikområden.

Beskrivning av skolan

Tyska skolan	Antal barn/elever
Förskoleklass	34
Grundskola	369

Tyska skolan i Göteborg är en fristående grundskola med tysk profil. Huvudman för skolan är Tyska skolan Göteborg ekonomisk förening och utbildningen omfattar förskoleklass och årskurserna 1–9. Skolverket genomförde tillsyn över utbildningen vid Tyska skolan 2002. I beslut den 10 januari 2003 (dnr 2001:4289) erhöll skolan fortsatt godkännande.

I anslutning till skolan bedriver huvudmannen även skolbarnomsorg för skolans elever. Denna verksamhet ingår dock inte i Skolverkets inspektion.

Skolan har två rektorer; en för förskoleklasserna samt årskurserna 1–5, och en rektor för årskurserna 6–9.

Skolans elever och pedagogiska personal är indelade i arbetslag; förskoleklass - årskurs 1, årskurserna 2–3 samt 4–5. Årskurserna 6–9 bildar egna årskursvisa lag. Parallellt med arbetslagen finns även ämnes- och studieövergripande arbetsgrupper. Skolans serviceteam består av köks- och städpersonal samt vaktmästare.

Tyska skolans elever kommer från Göteborg med omnejd, och flera elever har lång väg till skolan. Enligt rektorn har cirka 70 procent av eleverna annan kulturell bakgrund än den svenska. Cirka 20 procent av eleverna har tysk bakgrund eller anknytning. På skolan finns ungefär 30 språk representerade.

Undervisning i förskoleklass och årskurserna 1–5 bedrivs i en kulturmärkt byggnad, som uppfördes 1897, och från början var ett flickläroverk. Lokalen ägs av Göteborgs kommun och förvaltas av lokalförsörjningsförvaltningen. Elever i årskurs 6–9 undervisas till största delen i närliggande lokaler, som är av betydligt senare datum och ägs av ett fastighetsföretag.

Undervisning i idrott och hälsa bedrivs i "Fysiken", en sportanläggning, som ägs av Göteborgs förenade studentkårer. Skollunch beställs av ett cateringföretag, men serveras i skolans matsal.

Genomförandet av inspektionen

Skolverket sände den 18 mars 2005 skriftlig information till skolans huvudman om att verksamheten skulle inspekteras och om inspektionens syfte och genomförande. Inspektörsteamet med ansvar för inspektionen i Tyska skolan har bestått av undervisningsrådet Gerhard Eriksson och experten Anders Wallin. Besök i Tyska skolan genomfördes 12 - 13 april 2005.

Skolverket följer upp eventuella krav på åtgärder som riktas till huvudmannen och vilka effekter i övrigt som utbildningsinspektionen leder till. Tidpunkter för uppföljningen framgår av Skolverkets beslut.

Underlag

Rapportens underlag består av dels dokument från huvudmannen och Tyska skolan, dels den information som samlats in vid observationer, intervjuer och samtal under besöket. Rapporten grundar sig också på annan information om skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem, på rapporter från Skolverkets tillsyn och på andra uppgifter som skolan lämnat till Skolverket eller finns publicerade på Internet etc.

I Tyska skolan genomfördes intervjuer med skolans rektorer, lärare och elever samt representanter för elevhälsoteam, föräldrar och skolans styrelse. Lektioner i alla årskurser och i de flesta klasser besöktes. Under besöket fördes också spontana samtal med skolans elever och personal.

Av Skolverkets beslut den 6 februari 2002 (dnr 2002:2386) framgår att Tyska skolan har medgivande att anordna prövning och utfärda betyg.

Bedömning

1. Normer och värden

Enligt skollagen skall utbildningen för barn och ungdom främja deras utveckling till ansvarskännande människor och samhällsmedlemmar. I läroplanerna för det offentliga skolväsendet framhålls att barnen och eleverna skall utveckla förståelse och respekt för alla människors lika värde. Skolan skall sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet. Eleverna skall kunna ta ett allt större ansvar för det egna arbetet och för miljön. Fristående skolor skall svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för det offentliga skolväsendet.

Inom detta granskningsområde behandlas resultaten av arbetet för att främja vårt samhälles demokratiska värderingar och för att utveckla normer och värden i överensstämmelse med dessa.

I Tyska skolan anser intervjuade elever att det är viktigt att få vara med och påverka sådant som rör den egna utbildningen. Elever visar i intervjuer och spontana samtal att de kan uttrycka egna uppfattningar, argumentera för dem och samtidigt respektera andras åsikter. Eleverna kan även ge ett antal exempel på när de via till exempel elevrådet kunnat påverka. Det handlar då ofta om konkreta saker, som inköp av leksaker och redskap till skolgården, men ibland tas även regelfrågor upp på elevrådets möten. Elever i de tidigare årskurserna är stolta över sin skolgård och visar ansvar genom att sköta de redskap och leksaker som finns där.

Eleverna beskriver dock sina möjligheter att ta ansvar för sin egen utbildning som ganska begränsade. Intervjuade lärare bekräftar elevernas uppfattning och berättar att eleverna vid enstaka tillfällen och i enskilda ämnen kan få vara med och bestämma, men att det är läraren som i huvudsak styr den pedagogiska verksamheten.

Elever berättar att det är en tuff jargong bland framförallt de äldre eleverna på skolan. Det förekommer att elever skämtar på andras bekostnad och att flickorna ibland känner sig sexuellt trakasserade av pojkarna. De yngre eleverna känner sig trygga i sin skola, men säger att de kan bli lite rädda när de äldre ele-

verna kommer till huvudbyggnaden för att delta i vissa ämnen eller för att äta lunch. De yngre eleverna berättar även att det ofta är småbråk och att det finns de elever som hamnar utanför.

Skolans elevhälsoteam känner igen problemen med tuff jargong, men anser att mobbningssteamet bedriver ett aktivt arbete för att komma tillrätta med problemet, och att skolan på det stora hela är en trygg plats för lärande. Skolledningen berättar att skolan särskilt mår om elevernas språkutveckling som ett sätt att förebygga kränkningar, då den tuffa jargongen kan bero på att många av skolans elever har varit kort tid i Sverige och därmed har språkliga brister.

Inspektörerna konstaterar under besöket att stämningen i salar, korridorer och skolgård präglas av god och trygg stämning samt lugn och ro. Eleverna är frimodigt öppna och tar gärna kontakt för att byta ett par ord om sin skola eller för att fråga inspektörerna om något.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Tyska skolan utgör en trygg miljö för lärande. Skolan behöver dock utveckla arbetet med att förebygga att kränkningar uppstår. Inspektörerna bedömer även att Tyska skolan bör förbättra elevernas möjlighet till delaktighet i det egna lärandet som en grund för intresse och lust för skolarbete.

2. Kunskaper

Utbildningen skall ge kunskaper i vid mening, såväl fakta och förståelse som färdigheter och förmåga att exempelvis utvärdera sitt eget lärande och att arbeta självständigt. Målen för lärandet anges, för det offentliga skolväsendet, i de nationella läroplanerna och i kursplanerna.

Utbildningen i fristående skolor skall ge kunskaper och färdigheter som till art och nivå väsentligen svarar mot de kunskaper och färdigheter som skolor i det offentliga skolväsendet skall förmedla.

Inom detta område granskas resultaten av det pedagogiska arbetet.

I Tyska skolan har lärare och skolledning tagit fram lokalt bearbetade kursplaner för flertalet ämnen. Enligt intervjuade lärare upplever eleverna även de lokala målen som ganska abstrakta och lärarna uppger att de därför ofta går igenom målen inför ett nytt ämnesområde och att flera läromedel innefattar delmål för olika avsnitt i till exempel matematik. Mer konkreta delmål formuleras också i elevernas individuella utvecklingsplaner som upprättas i samband med utvecklingssamtalen.

Flertalet elever når målen att uppnå för år 5 och år 9. Skolans kunskapsresultat har de senaste åren legat mycket över genomsnittet för riket och betydligt över det modellberäknade resultatet enligt Skolverkets analysverktyg, SALSAS¹, som tar hänsyn till ett antal bakgrundsfaktorer. Se tabell 1 nedan.

¹ I Skolverkets analysverktyg SALSAS modellberäknas ett förväntat meritvärde utifrån bakgrundsfaktorerna elever med utländsk bakgrund födda utomlands, elever med utländsk bakgrund födda i Sverige, andelen pojkar samt föräldrarnas sammanvägda utbildningsnivå.

Tabell 1 Resultat nationella ämnesprov och kunskapsresultat

Nationella ämnesprov för år 5	2003	2004
Andel elever som nått målen i engelska	91 %	95 %
Andel elever som nått målen i svenska	91 %	92 %
Andel elever som nått målen i matematik	96 %	95 %
Antal elever i årskurs 5	44	42
Nationella ämnesprov för år 9	2003	2004
Andel elever som nått målen i engelska	100 %	100 %
Andel elever som nått målen i svenska	100 %	98 %
Andel elever som nått målen i matematik	93 %	95 %
Antal elever årskurs 9	41	39
Kunskapsresultat årskurs 9	2003	2004
Andel som nått målen i Tyska skolan	94 %	95 %
Andel som beräknats nå målen i Tyska skolan (SALSA)	69 %	72 %
Andel som nått målen i riket	75 %	76 %
Meritvärde Tyska skolan	246	261
Modellberäknat meritvärde för Tyska skolan (SALSA)	212	212
Meritvärde i riket	205	207

Skolans ledning och lärare ser flera olika orsaker till de goda resultaten inom kunskapsområdet. Rektorn berättar om mycket motiverade föräldrar och elever som valt att gå i just Tyska skolan. Lärare anser att undervisningen kan göras effektiv genom möjlighet till undervisning i små grupper inom till exempel naturorienterade ämnen. Dessutom sätts stödinsatser in tidigt för elever som riskerar att inte nå målen, enligt rektorn.

Enligt lärarna har de flesta elever en realistisk uppfattning om hur de ligger till kunskapsmässigt, och intervjuade elever anser att betygen känns ”hyfsat rättvisande”, men de berättar samtidigt att vissa lärare använder ett system där elevernas beteende och arbetsinsats bedöms. Enligt rektorn är detta inte förenligt med skolans policy. Lärarna motiverar betygen i särskilda betygssamtal tillsammans med eleverna. Intervjuade lärare berättar att de stämmer av de satta betygen utifrån måldokumentet, de nationella proven och i samtal med kolleger. Dock efterlyser de mera analytiska diskussioner med andra skolor och inom andra ämnen än de som har nationella prov.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att eleverna vid Tyska skolan utvecklar kunskaper och färdigheter i enlighet med de nationella målen. Skolans betygsvärden ligger betydligt över det genomsnittliga för riket. Inspektörerna bedömer att en diskussion kring betygssättning och bedömningsfrågor för att säkerställa likvärdighet och rättvisa bör ges större utrymme på skolan.

3. Arbetsmiljö och delaktighet

Enligt skollagen skall verksamheten i skolan vara utformad i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar. Var och en som verkar där skall främja aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö samt jämställdhet mellan könen. Särskilt skall den som verkar inom skolan aktivt motverka alla former av kränkande behandling. All personal skall samverka med elever och föräldrar i arbetet med att forma en god miljö - fysiskt och psykosocialt - för utveckling och lärande.

Fristående skolor skall svara mot de allmänna mål och den värdegrund som gäller för utbildning inom det offentliga skolväsendet.

Granskningen gäller hur man i verksamheten arbetar för en god miljö, för att förebygga kränkningar och för att ge möjlighet till delaktighet och samverkan.

I Tyska skolan finns formella organ för samverkan med elever i form av klass- och elevråd. Skolan har tre elevråd; ett för förskoleklassen och årskurserna 1–3 samt ett för vardera årskursen 4–5 och 6–9. Eleverna berättar att elevråden mestadels behandlar frågor om inköp av material till skolgården, men inte så mycket om undervisningens innehåll.

Inspektörerna får uppfattningen att elevernas reella möjlighet att påverka planering, genomförande och utvärdering ser mycket olika ut på Tyska skolan. Enligt vissa lärare är det svårt att låta eleverna vara med och påverka, då lärobok och tradition styr undervisningen. Lärare uppfattar även de nationella proven som styrande. Andra lärare anser att eleverna visserligen inte kan påverka så mycket *vad* de skall lära sig, men *hur* de skall studera ett ämne kan alltid diskuteras. Ytterligare lärare menar att deras elever visst har ett inflytande över den pedagogiska verksamheten, men att de inte är medvetna om det eller har glömt att de varit med och beslutat.

Skolans lärare och ledning är medvetna om elevernas uppfattning och lyfter fram området ”förbättra elevdemokratin” som ett strategiskt utvecklingsområde i skolans senaste kvalitetsredovisning.

Samverkan med föräldrar sker bland annat genom föräldramöten i klasserna och vid öppna årsmöten för hela skolan. Huvudmannen har enligt verksamhetsberättelsen för 2003/04 koncentrerat arbetet på strategiska frågor som budget, kvalitetsarbete och framtida lokalfrågor.

Intervjuade föräldrar anger att det främsta skälet till val av skola är möjligheten för barnen att lära ytterligare ett språk, mångfaldsperspektivet på skolan samt missnöje med kommunala skolor. Föräldrarna har bland annat engagerat sig i trafiksituationen runt skolan och i ordningsfrågor, då man tidigare uppfattade den disciplinära ordningen på skolan som bristfällig.

Enligt intervjuade elever har skolan visserligen gemensamma grundregler, men lärarna tillämpar reglerna mycket olika när det till exempel gäller kepsar och mobiltelefoner i skolan. Elever i de senare årskurserna beskriver en ganska tuff och otrygg stämning på skolan. Många elever saknar respekt för andra elever och för vuxna på skolan. Killar som ”tafsar” på flickorna och hotelser eleverna emellan är, enligt eleverna, vanligt förekommande. Eleverna berättar även att de tvekar att ta kontakt med lärare, då det kan göra situationen än värre om någon får veta att de ”skvallrat”.

Skolans elevhälsoteam består av skolledning, kurator, skolsköterska, studie- och yrkesvalslärare samt specialpedagoger. Elevhälsoteamet anser att skolan bedriver ett väl fungerande och aktivt arbete mot kränkningar. Representanter i elevhälsoteamet känner igen den jargong eleverna berättar om, men är inte säkra på om det är på allvar eller menat som skämt. I intervju framkommer att de enskilda samtal som representanter i elevhälsoteamet har med eleverna inte visar på en allmänt otrygg skolsituation. Representanter i elevhälsoteamet berättar att verksamheten går ut på att genom spontana samtal bygga relationer med eleverna för att det inte skall kännas som ett straff att gå till exempelvis kuratorn.

Enligt skolans handlingsplan mot kränkande behandling arbetar skolan med regelbundna kompisamtal i de tidigare årskurserna. I de senare årskurserna är klassföreståndartiden, temadagar samt undervisning i samlevnad tänkt att användas för reflektion kring och samtal om värderingar, normer och förhållningssätt. Varje klass har även utsett kamratstödjare för att upptäcka kränkningar och i övrigt vara positiva förebilder för eleverna. Enligt intervjuade elever märks det inte på skolan att klasserna utsett kamratstödjare, och de anser att de valda kamratstödjarna inte alltid föregår med gott exempel. Även lärare kan, enligt elever, vara ironiska eller brista i respekt gentemot elever. Skolans handlingsplan mot kränkande behandling har med perspektivet där vuxna är inblandade i kränkning, och i de fallen ansvarar rektorn för utredningen.

Handlingsplanen brister i tydlighet när det gäller förälders rätt till tidig information om kränkning som rör det egna barnet. I praktiken tas dock, enligt elevvårdsteamet, tidigt kontakt med berörda föräldrar. En elev kan dock ha fått möjlighet att själv agera budbärare i ett ärende, som sedan följs upp av personal från skolan.

Skolhälsovård anordnas förebyggande genom bland annat hälsosamtal med varje elev en gång per år. Även förälder kan delta vid dessa samtal. Skolläkarreursen består av barnläkare som tjänstgör vid behov.

Eleverna ges möjlighet till regelbunden fysisk aktivitet genom ordinarie undervisning i idrott och hälsa och friluftsdagar, men också genom att undervisning förläggs utomhus och promenader till museer, parker etc. inom staden.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att Tyska skolan bör utveckla arbetet mot kränkande behandling genom att bland annat säkerställa en trygg miljö för lärande för skolans elever samt förtydliga förälders rätt till tidig information om kränkning som rör det egna barnet.

4. Pedagogisk verksamhet och undervisning

Arbetet med lärandet är skolans huvudprocess för att utveckla kunskaper och färdigheter. Arbetet för att nå målen skall utformas av eleverna och personalen i samverkan. Samverkan skall också ske med hemmen. Allsidighet och saklighet är väsentliga vid utformningen av undervisningen. Skollagen slår också fast att hänsyn skall tas till elever i behov av särskilt stöd.

Granskningen inriktas mot hur man arbetar för att nå målen och hur man anpassar arbetet till de lärandes olika behov. Innehåll och organisering av studierna liksom arbetsformerna och kontakterna med hem, samhälle och arbetsliv är andra områden som uppmärksammas.

De lokalt bearbetade kursplaner och kunskapsmål som finns på Tyska skolan ligger i linje med de nationella målen, och elever berättar att lärare visat var de kan hitta kursplaner och mål på Skolverkets hemsida. Skolans lokala arbetsplan innefattar strategier och åtgärder för att nå de fastställda målen inom ett antal av skolan utvalda områden, till exempel elevinflytande, arbetsmiljö, trygghet och mångfald. Arbetsplanen innehåller även information om hur skolan skall agera vid krissituationer.

Inför de regelbundet återkommande utvecklingssamtalen, som sker varje termin, fyller eleverna i en enkät med uppgifter om hur de tycker det går i skolan, något som även kommenteras av elevens lärare. Eleverna anser att de i samband med utvecklingssamtalen får klart för sig hur de ligger till kunskapsmässigt, och skolan har under våren 2005 inlett ett utvecklingsprojekt som innebär att alla elever skall ha en individuell utvecklingsplan som stöd för utvärdering av lärandet. Lärare, elever och föräldrar som använder individuella utvecklingsplaner ger i intervju uttryck för positiva erfarenheter av metoden.

Enligt skolans timplan undervisas barnen i förskoleklassen i profilämnet tyska några timmar per vecka. Vid de dagliga samlingarna introduceras namnen på veckodagarna och månaderna liksom siffror och ordningstal på tyska. Barnen får också lära sig hälsningsfraser och kända tyska barnvisor.

Viss samverkan mellan förskoleklassen och grundskolans lägre årskurser förekommer i temaarbeten i samband med firandet av tyska högtidsdagar.

Elever berättar att de tycker att lärarna undervisar bra på Tyska skolan och att de håller god ordning på lektionerna. Intervjuade elever märker att lärarna till viss del samarbetar och försöker anpassa svårighetsgraden på undervisningen. Eleverna anser också att den som vill lära sig mycket, särskilt i språk, kan göra det på Tyska skolan.

Eleverna upplever dock en brist i att deras möjlighet att påverka det egna lärandet är liten och de anser att vissa lärare använder ganska enahanda arbetsmetoder. Eleverna i de senare årskurserna saknar mer varierade arbetssätt, temastudier och datorer som hjälpmedel. ”En del lärare anstränger sig, men andra säger bara att man skall läsa en text och svara på frågor”, säger en elev. Elever berättar att försök med ”friare” undervisning ibland gått fel. Det framkommer i intervju att eleverna upplever att ”konservativ pedagogik” används som straff om klassen varit pratig. Då får eleverna ingen varierad undervisning, utan läraren återgår till att låta eleverna läsa en text och svara på frågor. Dessa frågor och svar utgör sedan läxan till nästa lektion.

Eleverna är även tveksamma till på vilka grunder lärarna ger läxor. Enligt eleverna får hemuppgifter inte göras på lektionerna, utan skall tas med till hemmet. Lärare berättar att de fört många diskussioner om varför läxor skall ges och att hemarbetet skall ses som ett sätt att träna elevens ansvarstagande och reflektion kring sina studier.

Åtgärdsprogram upprättas, enligt skolledningen, för de elever som har behov av det, och inspektörerna har tagit del av åtgärdsprogram som innehåller mål på kort och lång sikt, tydliga åtgärder samt vem som ansvarar för vilken insats. Åtgärdsprogrammen upprättas i samråd med föräldrarna och följs upp regelbundet.

Stöd till eleven kan ges på flera olika sätt på Tyska skolan. Stödet ges för det mesta i mindre grupper, men sker även i den ordinarie undervisningsgruppen. Elever i de senare årskurserna som riskerar att inte få betyg i svenska, matematik eller engelska erbjuds undervisning i ”basgrupper” i stället för språkval, elever som saknar grunderna i tyska får undervisning i ”nybörjartyska” för att komma ikapp den övriga klassen och skolan erbjuder även läxhjälp under eftermiddagar som stöd. Vid inspektionsbesöket får fyra elever stöd under sju timmar per vecka i basgrupp och som läxhjälp. För de yngre eleverna i årskurs 1–3 har skolan en mindre undervisningsgrupp. Genomgående för det stöd som ges är, enligt elevhälsoteamet, att eleven snarast skall tillbaks till den ordinarie gruppen efter en intensivinsats hos specialläraren. Enligt rektorn är föräldrar i allmänhet mycket positiva till det stöd som skolan kan ge. Lärare anser att de relativt små klasserna och goda möjligheter till undervisning i halvklass i flera ämnen samt flexibel nivågruppering i matematik ger bra förutsättningar att ge stöd till elever även i den ordinarie undervisningen.

Organisering av lärandet i de tidigare årskurserna sker enligt ett klasslärarsystem med en lärare per klass. Lärare berättar att de tidigare samverkat för att respektive lärares ämneskompetens bättre skall komma eleverna till gagn, men av framför allt sociala skäl har skolan övergett detta.

Den lokala utläggningen av tid i timplanen sker i enlighet med skollagens bilaga 3.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att den pedagogiska verksamheten på Tyska skolan är av god kvalitet. Skolan erbjuder stöd till elever som är i behov av det på flera olika sätt.

5. Styrning, ledning och kvalitetsarbete

Kommunerna har ett övergripande ansvar för förskoleverksamheten, skolbarnsomsorgen och skolan på lokal nivå. Kommunerna är också huvudmän för de flesta verksamheterna. Läroplanerna lägger tydliga ansvarsområden på rektor och personal för skolans inre organisation och arbete. Sammantaget har dessa skyldighet att se till att rätten till utbildning och till att nå målen för denna tillgodoses. Fristående huvudmän har motsvarande ansvar även om de inte alltid omfattas av riktlinjerna för det offentliga skolväsendet.

Frågor som behandlas vid inspektionen är exempelvis om den fristående skolan har en fungerande ledning och styrning av verksamheten och om det finns system för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen och för att värna enskilda elevers rätts-säkerhet.

Huvudmannens styrelse är även styrelse för skolan. Tyska skolan har vid inspektionstillfället två rektorer för ledning och styrning av verksamheten. En av rektorerna ansvarar för utbildningen i förskoleklasserna samt årskurserna 1–5 och en rektor ansvarar för verksamheten i årskurserna 6–9.

Elever och personal vet vilka rektorerna är och uttrycker i intervju förtroende för deras sätt att leda skolan och anser att rektorerna håller sig förtrogna med den dagliga verksamheten. Representanter i elevrådet anser att skolans ledning lyssnar på dem och om eleverna har bra argument kan de vara med och bestämma på skolan.

Rektorerna, som båda är utbildade grundskollärare, har ett övergripande ansvar för den pedagogiska och personalledande utvecklingen. I intervjuer med lärare framkommer dock att personal saknar den ledningsgrupp som tidigare fanns på skolan samt forum för en levande diskussion om skolans vision och utveckling.

Inspektörerna noterar farhågor bland ledning och personal för att skolan skall glida isär i och med att de yngre och äldre eleverna i hög grad får sin undervisning i olika lokaler. Enligt skolans ledning försöker man motverka detta genom att satsa på årskursövergripande ämneskonferenser samt projekt för att stärka ”den röda tråden” i skolan.

Kvalitetsredovisningen på Tyska skolan avser måluppfyllelse relaterat till nationella mål. Kvalitetsredovisningen är aktuell, baseras på lokala utvärderingar och anger konkreta åtgärder vid bristande måluppfyllelse. Exempel på prioriterade utvecklingsområden i kvalitetsredovisningen är insatser för att förbättra elevdemokratien, den fysiska och psykiska miljön samt att stärka den tyska profilen på skolan. Inspektörerna uppfattar att den skriftliga kvalitetsredovisningen är ett levande dokument som ligger till grund för skolans utvecklingsarbete. Skolledningen lyfter särskilt fram arbetet med att ta fram individuella utvecklingsplaner för att synliggöra elevens kunskapsutveckling som ett framgångsrikt utvecklingsarbete på skolan.

Beslut om individens utbildning tas formellt av rektor efter diskussion på elevvårdskonferens och i samverkan med föräldrar. Betygssättning och förvaring av betygskataloger och annan statistik följer nationella bestämmelser.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att rektorerna på Tyska skolan tar ett övergripande ansvar för den pedagogiska, och personalledande utvecklingen. Enligt bestämmelserna får en fristående skola dock endast ha en rektor. Skolans kvalitetsarbete baseras på lokala utvärderingar och syftar till att förbättra elevernas resultat över tid. Kvalitetsredovisningen uppfyller författningens krav.

6. Tillgång till utbildning och omsorg

Lika tillgång till utbildning, oberoende av kön, geografisk hemvist samt sociala och ekonomiska förhållanden, är en grundprincip för skolväsendet. En fristående skola skall vara öppen för alla barn och ungdomar som har rätt till utbildning i motsvarande skolform i det offentliga skolväsendet.

Granskningen gäller om det finns tillgång till utbildning i den omfattning och med den valfrihet som förutsätts i skollagens bestämmelser. Även principerna för intagning och informationen om möjligheter till utbildning behandlas.

I delar av Tyska skolan har elever med funktionshinder inte likvärdig tillgång till utbildning. Skolans äldre del är inhytt i ett kulturmärkt läroverk från slutet av 1800-talet, och undervisningen sker på ett flertal våningsplan utan hiss. I skolans annex, där elever i de senare årskurserna undervisas, finns betydligt bättre möjligheter för elev med funktionshinder att erhålla likvärdig utbildning i de teoretiska ämnena. Undervisning i ämnena slöjd, idrott och hälsa, vissa laborationer i naturorienterande ämnen samt lunch sker dock i andra lokaler som antingen ligger ett par kilometer från skolan eller i det tidigare omnämnda läroverket.

Skolan erbjuder enbart tyska som skolans val i årskurserna 6–9. Skolan anordnar språkval i franska, fördjupning i tyska samt svenska som andraspråk i årskurserna 7–9.

Alla elever får betyg i svenska trots att en stor del av skolans elever har ett annat modersmål än svenska. Enligt skolans ledning har diskussionen om undervisning i svenska som andraspråk egentligen inte förts på skolan. Kompetensen finns, enligt rektorn, men ämnet har låg status vilket gör att elever, och föräldrar, vill ha betyg i svenska. Enligt dokument från skolan erhöll samtliga elever i årskurs 9 betyget (minst) godkänd i svenska 2004.

Modersmålsundervisning tillgodoses i önskad utsträckning. Enligt rektorn finns nästan 30 språk representerade på skolan.

Dokument från Tyska skolan slår fast att skolan är öppen för alla och att skolan tillämpar principen turordning efter anmälningdatum. Vid samma anmälningdatum äger sökande med syskon, som sedan tidigare är inskrivet på skolan företräde. Därefter den med kortare resväg till skolan. För antagning till första årskursen gäller dessutom att barn som går i Tyska skolans förskoleklass har företräde. Medlemskap i föreningen påverkar inte antagningsprinciperna.

Skolan informerar aktivt, via flera kanaler och med god kvalitet om utbildningens mål, innehåll och arbetsformer. Tyska skolan har egen webbsida med information om skolan och använder även veckobrev och nyhetsblad för kontakt med, och information till, hemmen. Rättigheter och skyldigheter klagörs för föräldrar och elever bland annat genom ett ”förväntansdokument”, i vilket även skolans roll klagörs på ett tydligt sätt. Föräldrar till barn i de tidigare årskurserna berättar i intervju att de alltid känner sig välkomna att besöka skolan för att på det sättet bilda sig en uppfattning om verksamheten.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att tillgången till utbildning är god på Tyska skolan. Skolan informerar aktivt och med god kvalitet om utbildningens mål, innehåll och arbetsformer. Skolan bör dock informera elever och föräldrar om att svenska som andraspråk är ett eget ämne som skall anordnas om eleven har behov av det. Det är således inte något som endast skall anordnas om eleven eller föräldrarna så önskar. Delar av skolan är inte tillgänglig för elever med funktionshinder, men i övrigt är skolan öppen för alla sökande.

7. Resurser

Huvudmannen och skolans ledning beslutar hur och med vilka resurser utbildningen skall genomföras för att de lärande skall nå målen för utbildningen. I skollagen finns dock bestämmelser om några viktiga förutsättningar för att säkra kvaliteten i utbildningen. Dessa avser främst krav på personalens kompetens, tillgång till ändamålsenliga lokaler, läromedel och annan utrustning som behövs för en tidsenlig utbildning. Utbildningen skall vara avgiftsfri.

Vid inspektionen granskas dessa och andra förutsättningar för att bedriva en utbildning av god kvalitet. Även skolans ekonomiska stabilitet och de långsiktiga förutsättningarna för verksamheten behandlas.

Enligt statistik från Tyska skolan finns ungefär 400 barn och elever, varav drygt 30 elever i förskoleklassen, på skolan våren 2004. Knappt 30 heltidstjänster som

lärare finns på skolan vid samma tidpunkt. Enligt rektorn har alla utom två vikarier, som för närvarande utbildar sig, formell behörighet.

Tyska skolan avsätter resurser för kompetensutveckling som utgår från verksamhetens och individuella behov. Enligt styrelsens ordförande har skolan medvetet avsatt relativt mycket medel, 3 000 kr per person, i budgeten för kompetensutveckling av skolans personal.

Rektorn och ordföranden i skolans styrelse berättar att skolan planerar resor till Kiel för årskurs 4 och till Berlin för årskurs 9 i skolans regi. Enligt föräldrar kostar Kielresan 1 200 - 1 500 kr, vilket inte kan anses utgöra en obetydlig kostnad. Enligt rektorn har skolan tidigare sökt stipendier för att få ned kostnaden, och uttrycker i intervju stor tveksamhet till att genomföra fler resor. Skolan har ingen policy för vilka avgifter som kan anses rimliga för aktiviteter som bedrivs i skolans regi.

Måltiderna är kostnadsfria för eleverna och beställs från en cateringfirma. Maten serveras dock i matsalen av skolans personal.

I skolans bibliotek finns ett antal datorer som eleverna kan använda i undervisningen. Vid inspektionsbesöket erbjuder en tillfälligt anställd resursperson en uppskattad datautbildning för elever i de tidigare årskurserna. Dator- och annan teknisk utrustning är ändamålsenlig, men elever i de senare årskurserna uttrycker missnöje över att deras datasal ofta är stängd, då personal som ansvarar för salen saknas.

Lokalerna i den äldre delen av Tyska skolan upplevs av intervjuade elever och föräldrar som mysiga och charmiga, även om hygienutrymmen som duschar och toaletter kan vara ofräscha och att tillgången till grupprum är begränsad. Inspektörerna konstaterar under besöket att skolan städas dagligen och att lokalerna ger goda förutsättningar för elevernas trygghet och lust att lära. Idrottshallen för de yngre eleverna är en gammal balettsal med pelare mitt i lokalen, vilket försvårar vissa aktiviteter. De äldre eleverna får sin undervisning i idrott och hälsa i mer ändamålsenliga lokaler som dock ligger ett par kilometer från skolan.

Skolans resursfördelning redovisas av huvudmannen för skolan i verksamhetsberättelse och ekonomisk årsredovisning för budgetåret 2003/04. Resursfördelningen påverkas av utvärdering och kvalitetsredovisning och styrs av elevernas behov. Av dokumenten framgår att verksamheten i huvudsak finansieras av bidrag från elevernas hemkommuner. Det redovisade ekonomiska läget visar på en stabil verksamhet.

Sammanfattningsvis bedömer inspektörerna att kompetensutveckling och personalförsörjning på Tyska skolan präglas av långsiktiga behov och inriktas mot kvalitetsförhöjning. Personalens kompetens motsvarar i stort föreskrivna krav och vid skolan finns förutsättningar för att eleverna skall kunna nå målen för undervisningen. Kostnader i samband med resor som arrangeras i skolans regi är dock inte förenliga med skollagens krav på kostnadsfri utbildning.

Sammanfattande bedömning

Inspektörerna bedömer att verksamheten i Tyska skolan, med undantag av nedanstående kritikområden, övergripande är av god kvalitet. Eleverna utvecklar kunskaper och färdigheter i enlighet med de nationella målen och skolan erbjuder stöd till elever som är i behov av det på flera olika sätt. Skolans kvalitetsarbete baseras på lokala utvärderingar och syftar till att förbättra elevernas resultat över tid. Tillgången till utbildning är god på Tyska skolan, och skolan informerar aktivt och med god kvalitet om utbildningens mål, innehåll och arbetsformer. Personalens kompetens motsvarar i stort föreskrivna krav och vid skolan finns förutsättningar för att eleverna skall kunna nå målen för undervisningen.

Det finns dock behov av förbättringsinsatser inom följande områden:

- arbetet mot kränkande behandling,
- elevernas möjlighet till delaktighet i det egna lärandet,
- analys av och diskussion kring betygssättning och bedömningsfrågor samt
- skolans information om undervisning i ämnet svenska som andraspråk.

Det finns också sådana brister i verksamheten att författningarnas krav inte uppfylls. Bristerna inom nedan angivna områden skall snarast åtgärdas.

- För ledningen av utbildningen vid fristående skola skall finnas en rektor (1 kap. 4 § förordning om fristående skolor).
- Undervisningen är ej avgiftsfri, då resor som arrangeras i skolans regi innebär avgifter som inte är obetydliga (9 kap. 7 § skollagen).

Datum	Ort
2005-06-28	Göteborg

Gerhard Eriksson

Anders Wallin